

Discursu institucional de la Presidenta de l'Academia

Ilustrísimes autoridaes, ilustrísimos académicos y académiques, amigos y amigas:

Otra vuelta, aconceyámonos nesta Xunta Extraordinaria a la qu' añalmente vos convida l' Academia pa festexar toos xuntos el *Día de les Lletres Asturianas*, día qu' ha ser pa nós ún de los más importantes del añu, porque como diz l' autora d' estos versos n' eonaviegu

*De todas as riquezas
qu' a humanidá atesoura
escoyín as palabras,
quedeime cua llingua
que me deixa espresarme,
entender a os demais
y qu' os demais m' entendan.*

*Porque con as palabras
vou conociendo el mundo,
aprendo, medro, quero
y ás veces tamén choro
y fágolo na llingua
qu' é de noso, [qu' é de todos]*

Munches gracias pola vuesa presencia.

Acoyida de D. Nicolás Bartolomé Pérez como académicu correspondiente

Les mios primeros pallabres han dir empobinaes, como nun pue ser otramiente, a acoyer a D. Nicolás Bartolomé Pérez, que güei se venceya formalmente a esta Academia como miembru correspondiente. El nuevu académicu nació en Lleón, ye xurista y exerz la so profesión d' abogáu n' Asturias. A la so sólida formación amiesta una fonda conocencia y competencia llingüística nel idioma del país. Ello espéyase na so producción investigadora y na so colaboración dende va bien de tiempu con esta Academia, inxiriéndose davezu nes «Xornaes Internacionales d' Estudiu» o asoleyando dellos de los sos trabayos en *Lletres Asturianas*. Amás d' artículos rellacionaos cola so formación profesional («Ente Asturias y Miranda. La recuperación de la llingua en Lleón y Zamora» o «El derechu nel Reinu de Lleón nel sieglu XIII: fontes, lliteratura xurídica y llingua») ye autor d' estremaos estudios d' investigación lliteraria y sobro la tradición oral del Dominiu Llingüísticu Ástur.

L' Academia, que nun escaez la unidá del vieyu Dominiu Llingüísticu, xulgó que, darréu del so llugar de nacencia, de la so formación y del so bon facer nes tierres al sur del Cordal, Nicolás Bartolomé sedría un encontu de gran valir pa llevar alantre'l llabor académicu nesa gran estaya llingüística a la que s' ha atender pasu ente pasu, con prudencia y el meyor procuru. Poro, quiero da-y les gracias por acutar xunise formalmente a esta institución que lu acueye prestamosa y favoratiblemente.

El llabor de l' Academia nel añu caberu

Cuido que ye obligación de mio rindir cuentos del llabor desencolcáu nel caberu añu académicu, amás d' al gobiernu del Principáu, a la sociedá asturiana a la qu' esta institución se debe. Sicasi, l' axuste de la mio intervención a un curtiu espaciu de tiempu torga'l poder facelo dafechamente. Namái voi, entós, a referime a delles cuestiones que m' abulten d' interés pal futuru de la llingua, pa la so adautación a les nueves necesidaes de comunicación y pal so emplegu y espardimientu na rede y coles nueves teunoloxíes.

Si va un añu faláremos de la creación del Centru de Terminoloxía n' Asturias (TERMAST) per aciu del pautu que se roblare col Colexu d' Inxenieros n' Informática del Principáu, güei pueo afirmar que TERMAST ye una realidá bien granible, abierta a les collaboraciones de les persones dueites nel léxicu especializáu de les diferentes estayes del conocimientu, a les que se-yos ufre la posibilidá de facer plantegamientos novedosos y orixinales pa la llingua asturiana. D' esti mou, dende l' enllaz de la páxina web de l' Academia tenemos yá al nuesu algame la terminoloxía específica d' ámbitos como'l d' economía y empresa, que constitúi al empar el primer númberu de la Coleición propia que lleva apareyada TERMAST; el de les matemátiques; el de la medicina o'l de la estaya xurídica y alministrativa, esta última debida xustamente al nuevu académicu qu' acoyemos nesta Xunta Extraordinaria.

Una vegada más l'Academia encamienta a los espertos que-y apurran les sos propuestes y comprométese a inxeriles bien llueu en TERMAST, p'amestales dempués, llegáu'l casu, nes propuestes normativas de so.

No que cinca al trabayu más propiamente normativu, l'ALLA vien d'asoleyar el volume 6 de la Coleición «Cartafueyos normativos» onde se recueye la propuesta académica pa l'adautación de los nomes de países, capitales y xentilicios del mundu, dando rempuesta asina a una demanda bultable per parte de los usuarios de la llingua asturiana. A esti volume seguirá otru, el dedicáu a la terminoloxía de los medios de comunicación nel que tamos trabayando nestos momentos y qu'aguardamos poder espublizar bien llueu.

Y más de recién, el 13 d'abril, la institución roblaba un pautu cola empresa Bubok Publishing pel qu'al traviés de la páxina web de Bubok.com úfrese la posibilidá d'imprentar baxo demanda, en papel o en versión electrónica, les obres que l'Academia xulgue afayadices (obres escosaes o d'especial interés pal estudiu filolóxicu, por exemplu). Con esta nueva ferramienta en rede l'Academia derrompe tamién camín al ser la primera Academia del Estáu y la primera institución asturiana n'acoyer esti serviciu, siguiendo lo fecho por otres instituciones como la Biblioteca Nacional.

Son estes pequeñes, pero valoratibles, amueses del emplegu y adautación del idioma a les nueves teunoloxíes y, al empar, del so espardimientu na rede, dos aspeutos que tenemos que curiar con procuru porque ensin anovamientu y espardimientu talos nun ye posible la sobrevivencia de la llingua.

La creación de la Universidá Asturiana de Branu (UABRA)

Préstame agora dar anuncia d'una novedá de primer orde pa la institución. Refiérome a la creación de la *Universidá Asturiana de Branu* (UABRA), universidá asturiana y n'asturianu, que llevará alantre l'Academia de la Llingua Asturiana n'andecha cola Universidá d'Uviéu y el Conceyu de Cangas del Narcea, allugándose dende esti branu na villa de Cangas la so sede permanente.

La UABRA, onde queden encartiyaos los Cursos de Branu, surde con tres oxetivos cimeros que cumplir: a) la formación na investigación en filoloxía asturiana, b) la formación científica n'otres árees, pero tomando l'asturianu como llingua de comunicación, y c) l'apertura y l'espardimientu social, per ente medies d'esposiciones, conferencies, actuaciones musicales y teatrales, etc, enllazando asina colo meyor de la Estensión Universitaria asturiana.

L'Academia quier amosar el so fondu agradecimientu a la Universidá d'Uviéu y al Conceyu de Cangas del Narcea pola so bona disposición a collaborar nesti proyeutu qu'agora emprima y que l'Academia riquía dende cuantayá. Y al facelo nun quiero dexar pasar la ocasión de dar les gracias más sinceres al Conceyu y al pueblu d'Ibias pola exemplar acoyida de toos estos años.

A esta bona noticia hai qu'axuntar les nueves posibilidaes d'actuación de l'Academia. D'un llau, porque, como toos de xuru yá saben, la institución tien un nuevu llar nos llocales u hasta agora s'agospiares l'Archivu Históricu nel vieyu Monesteriu de San Pelayo; y, d'otru, porque cuntamos col compromisu de dos entidaes asturianas: CaxAstur que sofita económicamente delles de les nubes publicaciones y proyeutos d'investigación y la Caxa Rural que vien d'agrandar la so collaboración al programa de los *Cursos d'Alfabetización en Llingua Asturiana p'Adultos*, que son de xuru un bon gabitu pal desendolque del llabor académicu. A toos ellos munches gracias.

Les nueves titulaciones universitaries y la falta de reconocencia de la especialidá de Llingua Asturiana pal profesoráu de Primaria y Secundaria

Cola adautación de les titulaciones universitaries al Espaciu Européu d'Educación Superior aportó la solución d'otru vieyu problema: el del inxerimientu de los estudios venceyaos a la llingua asturiana nes enseñances reglaes de la Universidá d'Uviéu. La verificación pola ANECA (Axencia Nacional d'Evaluación de la Calidá y l'Acreitación), l'aprobación pol Conseyu d'Universidaes, pol Gobiernu Central y pol Gobiernu Autónomicu de les titulaciones de la Escuela Universitaria de Maxisteriu (con una Mención de Llingua Asturiana que capacita profesionalmente pa exercer la profesión de Profesor de Llingua Asturiana na estaya d'Educación Primaria); de la Facultá de Filoloxía (con un Minor en Llingua Asturiana que pue formar parte, dependiendo namái de la llibre escoyeta de los alumnos, de cualquiera de los títulos de Grau en Filoloxía) y del Máster de Formación del Profesoráu d'Educación Secundaria (con una especialidá de Llingua Asturiana que capacita profesionalmente pa exercer la profesión de Profesor de Llingua Asturiana na estaya d'Educación Secundaria) y que ye l'únicu

máster d'Artes y Humanidades con atribuciones profesionales reguladas por Llei. L'aprobación d'estes titulaciones, repito, suponen, magar lo ruina que resulta la solución de la Facultad de Filología, un pasu importante, positivu, nel procesu de dignificación y normalización del idioma.

Estes titulaciones que son yá una realidá (el Máster de Secundaria ta impartíendose nesti cursu y los graos de Filología y de la Escuela Universitaria de Magisteriu entamarán en setiembre) esfrónense dafechu cola realidá que vive'l profesóru de Llingua Asturiana nes estayes d'Educación Primaria y Secundaria. Esti profesóru, magar la so capacitación profesional, sigue discrimináu inxustamente porque esta capacitación nun se reconoz n'ámbitos profesionales tan importantes como los concursos d'oposición o de tresllos.

Y ello ye entá más grave cuando reconocencia tala ta pidida, ente otros, pol Conseyu Escolar del Estáu (en 2008) o pola Xunta de Personal Docente de Centros non Universitarios d'Asturies (yá dende 2005); cuando forma parte del pautu de gobiernu qu'agora tenemos; o cuando existen informes favorables de reconocíos xuristes de la Universidá asturiana.

Col envís d'afayar una solución a esti gravísimu problema, que sigue siendo una de les mayores esmoliciones de l'Academia, aconceyámonos a lo llargo del añu, otra vegada más, col Gobiernu asturianu y colos representantes políticos al más altu nivel de la Federación Socialista Asturiana/PSOE, del Partíu Popular y d'Izquierda Xunida. L'últimu d'estos aconceyamientos foi xustamente col propiu Presidente del Principáu y tengo que dicir que'l Presidente comprometióse a iguar esta situación enantes de que fine la llexislatura. Él, meyor que naide, persabe que se trata namái de voluntá política, que la reconocencia d'esta especialidá ye la única manera d'encontrar la enseñanza de la llingua nes estayes educatives y, dende llueu, de dar cumplimentu a la Llei d'Usu nesti aspeutu con un mínimu de seriedá y rigor.

La inseguridá xurídica de los usuarios del idioma asturianu

Por desgracia nun ye namái'l profesóru de Llingua Asturiana'l que s'atopa en situaciones d'inxusticia y discriminación. Día tres día los ciudadanos y ciudadanes puen vivir de mou cotidianu la inseguridá xurídica que deriva de la llexislación n'usu. Basta con que s'enfoten n'exercer el so derechu a vivir en llingua asturiana. La prensa sopelexó reiteradamente nos meses caberos dellos de los casos más llamables.

Nun quiero equí, pola mor del tiempu, namás que sorrayar ún de los más llamativos. Refiérome a la sentencia del Xulgáu de lo Contencioso-Administrativu n° 3 d'Uviéu, del 22 de marzu pasáu, que torgaba'l derechu de los funcionarios al emplegu de la llingua asturiana nes sos rellaciones cola Alministración del Principáu, y que s'esfronaba dafechamente col espíritu y la lletra del Autu del Tribunal Constitucional, dictáu un mes enantes (el 25 de febreru), qu'afitaba xustamente lo contrario, esto ye, que tolos ciudadanos se podíen empobinar n'asturianu, al marxe de la so profesión, a los muérganos dependientes del Principáu d'Asturies.

Nun ye namái que l'autu del Tribunal Constitucional y la sentencia del Xulgáu de lo Contencioso-Administrativu n° 3 d'Uviéu vayan en direiciones contraries sinón que'l conteníu de la referida sentencia fraya los principios llegalos calteníos nel Artículu 4.2. de la Llei d'Usu del Asturianu de 1998 onde se conseña vierbu a vierbu que s'ha tener por válidu a tolos efeutos l'usu del asturianu nes comunicaciones orales o escrites de los ciudadanos col Principáu d'Asturies.

La inseguridá xurídica de la que falo ye consecuencia, dende llueu, del curtiu conteníu de la Llei d'Usu, pero, lo que ye más grave entá, de la so puesta en práutica, darréu que talamente paez que son les propies instituciones de gobiernu y los propios muérganos xurisdiccionales asturianos los qu'actúen a la escontra de lo conseñao na mentada llei.

Poru, l'argumentación que remanen dacuando dalgunos dirixentes políticos nel sen de que'l marcu llegal nel que mos movemos ye abundu y que nun fai falta la oficialidá porque la llibertá al usu llingüísticu ta reconocida llegalmente ye falsa dafechu.

Y d'esta inseguridá xurídica que, arriendes d'ello, discrimínanos, convién nun escaecelo, d'otros ciudadanos españoles como los asitiaos en Galicia, País Vasco, Navarra, Cataluña, Valle d'Arán, Valencia o Baleares, nun saldremos mentantu n'Asturies nun se reconozca la oficialidá de la llingua.

El futuru que vien darréu

Tamos a un añu de les eleiciones autonómiques. Cuido que ye'l momentu de plantegase

seriamente qué futuru queremos p' Asturias, qué futuru queremos pa la cultura d'esti país. Los partíos políticos tienen qu'actuar agora con xenerosidá y altor de mires pa iguar, yá d'una vegada, un tema pendiente dende la transición: el tratamientu que na vida social y política d' Asturias tien que xugar la cultura asturiana.

Nun val seguir mirando pa otra llau y dicir que n' Asturias nun hai conflictu llingüísticu, porque ésti apruz en cuantes qu'un ciudadanu o ciudadana esixe vivir en llingua asturiana.

Y nun se pue seguir calteniendo que la situación del asturianu nun tien nada que ver nin cola del gallegu, el vascu, el catalán, el valencianu, el mallorquín o l'aranés porque equí yá tenemos garantías llegalas pal exerciciu del usu llibre de la llingua y nun precisamos dir más lloñe; porque esto nun ye verdá, *nun ye verdá que seyamos llibres pa escoyer la llingua na que queremos espresanos.*

Nin tampoco nun se pue seguir afitando que la llingua asturiana nun tien el sofitu social precisu o que nun cunta con una mayoría suficiente que la respalde pa ser oficial, porque ehí tán los estudios, fechos por los especialistas na materia que son los que los tienen que facer, que dicen lo contrario, esto ye, que los asturianos queremos mayoritariamente que l'asturianu se reconozca como llingua oficial nel Estatutu d'Autonomía y que la práutica totalidá naguamos por un futuru bilingüe p' Asturias. Y esi futuru bilingüe nun existirá si nun tenemos un marcu llegal onde alitar.

Llegó, entós, el momentu de que cada opción política ufierte a les clares a la sociedá un modelu xurídicu creyible y estable pa la llingua y reconozca lo que socialmente yá se percibe como incuestionable: *que l'estatus xurídicu actual ye inoperante pa garantizar la sobrevivencia del idioma como elementu fundamental de la nuesa cultura.*

L'Academia de la Llingua Asturiana da anuncia, nesta Xunta Extraordinaria, de que se pon a disposición de les fuerces polítiques pa contribuyir a que na fechura de los sos programes eleutorales la llingua asturiana (y l'eonoviego nel so ámbitu) s'afite con un modelu d'oficialidá arreyáu a la situación sociollingüística d' Asturias y a les sos posibilidaes de puesta en práutica. Nós sabemos cuál ye'l modelu que s'afaya a les nueses necesidaes, cómo facelo, cuánto cuesta y qué fases sedrien necesaries pa la so puesta en práutica.

L'Academia quier un futuru digne y granible pa la llingua asturiana, pero persabe qu'esi futuru tien de pasar a la fuercia pel algame del estatus d'oficialidá a la qu'examás renunciará, y ta convencida de qu'ello ye posible y de que somos a llevala alantre, pasu ente pasu, ensin resqueiebres sociales nin problemes de nengún tipu.

Dexáime finar con estes pallabres del poeta, que faigo mías, dirixies de mou especial a los que cuiden que yá ye tarde y que lo meyor que podemos facer cola llingua ye estudiala, encuriosala y guardala nun muséu, porque nós nun queremos un muséu pal idioma del país, magar que fore'l muséu más queríu. Nós polo que rispimos y trabayamos ye por una llingua pa la vida, por una llingua pal futuru:

*Aquel pueblu que busque
la meyor llibertá
pallabres de muerte
nun fale examás.*

¡Puxa Asturias!

ANA Mª CANO GONZÁLEZ